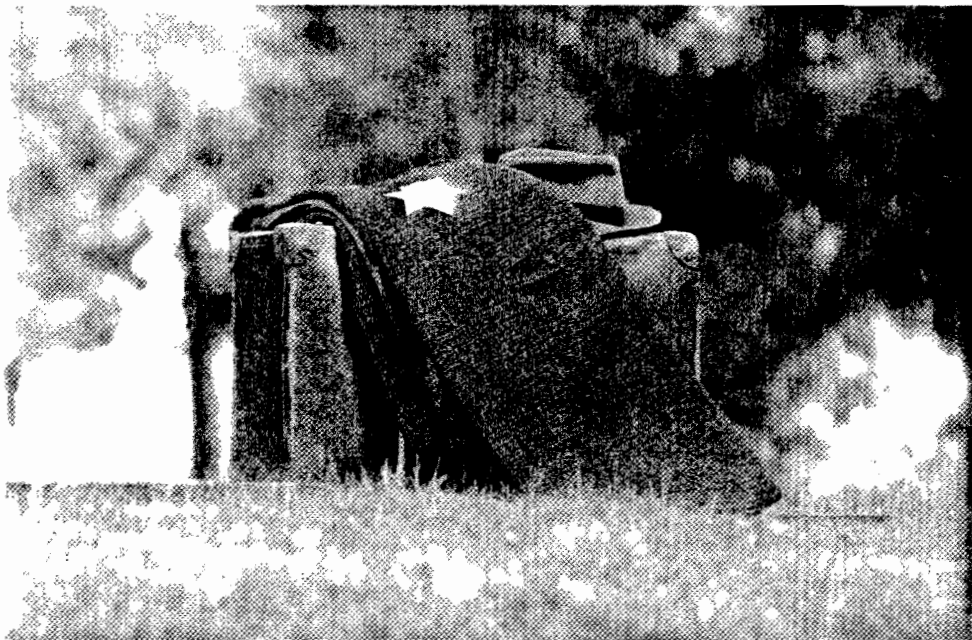

**HERINNERINGSCENTRUM
KAMP WESTERBORK**

JAARVERSLAG 2002

Culturele mobiliteit

In het door het College van GS van Drenthe geïnitieerde project Culturele mobiliteit is het Herinneringscentrum Kamp Westerbork structureel opgenomen. In het door het instituut Kunst&Cultuur Drenthe opgezette Kunstmenu/Cultuurtraject - waarin op structurele wijze vanaf de eerste groep van het basis-onderwijs tot en met de derde klas van het voortgezet onderwijs aandacht wordt besteed aan kunst en cultuur- is een bezoek aan het Herinneringscentrum Kamp Westerbork opgenomen aan het einde van dit traject: derde klas voortgezet onderwijs. Dankzij dit project ontvangen scholen per leerling subsidie van de provinciale overheid ten behoeve van de reiskosten. In het verslagjaar hebben 1500 leerlingen binnen dit kader het Herinneringscentrum bezocht. De deelname zal naar verwachting in 2003 verdubbelen.

Met de gemeente Midden-Drenthe is nader gesproken om het financieel mogelijk te maken dat jaarlijks alle groep 8-leerlingen uit de gemeente een bezoek brengen aan museum en kampterrein.

Personeelsbeleid

Als gevolg van het vertrek naar elders van twee ervaren medewerkers, een enkele langdurige ziekte, de inzet van tijdelijk personeel en het niet op korte termijn opvullen van de vacatures was het verslagjaar in personele zin onrustig en hectisch. Desondanks betrof het ziekteverzuim 3%; exclusief de langdurige ziekte van één medewerker was dit slechts 0,5%.

Binnen dit verband was het helaas niet mogelijk om de heroriëntatie op de organisatie in het begin van het jaar ook structureel door te voeren. Wel is naar aanleiding van deze evaluatiegesprekken een lijst met knel- en aandachtspunten opgesteld. Deze zijn zo goed als geheel uit- en doorgevoerd. Dankzij de verhoging van de structurele subsidie van het Ministerie van VWS per 1 januari 2003 kan de personeelsbezetting worden uitgebreid. In de laatste maanden is gewerkt aan een geactualiseerde organisatie en structuur welke vanaf 1 januari 2003 zou moeten gaan functioneren. Of dit haalbaar is, is de vraag. In elk geval zal het een stap vooruit zijn in ontwikkeling en professionalisering van de organisatie.

Project Landelijk Steunpunt Gast sprekers WO II

Beginnen met iets nieuws betekent vaak dat je niet altijd weet wat je gaande het proces tegenkomt. Algemeen was zeker de gedachte dat, toen het project Landelijk Steunpunt Gast sprekers werd opgezet, de ontmoeting tussen ooggetuigen en jongeren een wezenlijke bijdrage kan leveren aan opvoeding en onderwijs. Aandacht voor het persoonlijke verhaal, verteld door iemand die uit eigen ervaring spreekt, is een onovertroffen informatie- en overdrachtsmiddel. Dat had de ervaring ook wel geleerd. Maar de praktijk liet ook zien dat de administratieve rompslomp en inhoudelijke begeleiding van de gastlessen steeds meer op de schouders van een kleiner wordende groep kwam te rusten. En dat ging ten koste van het eigenlijke 'werk': het vertellen van het persoonlijke verhaal uit de tijd van oorlog, bezetting en vervolging.

Ontlasting van de gast sprekers was dan ook een belangrijke doelstelling van het project Landelijk Steunpunt Gast sprekers WOII. Daarnaast diende er ook gezorgd te worden voor 'aanwas' van nieuwe sprekers, en zou de begeleiding professioneel moeten worden aangepakt. Bovendien was het wenselijk dat het onderwijs meer doordrongen zou moeten worden van aan de ene kant de eenvoud van het realiseren van een gastles en aan de andere zijde de grote zeggingskracht ervan.

Zoals gezegd, toen het project van start ging was niet in alle opzichten te voorzien hoe sommige za-

ken zouden lopen of welk tijdsbeslag bepaalde activiteiten zouden vragen.

In 2000 -het eerste jaar- begon er enige aftekening te komen maar onvoldoende om van een wel of niet slagen te kunnen spreken. Ook de Directie Verzetsdeelnemers Vervolgden en Burgeroorlogsgetroffenen van het Ministerie van VWS onderschreef deze conclusie en maakte het financieel mogelijk om, na subsidiëring van het eerste jaar, het project met twee jaar te verlengen. Op grond van de resultaten maar zeker ook op basis van de opgedane ervaringen was het voor gastsprekers, voor docenten en voor de projectleiding vanzelfsprekend dat het project zou moeten blijven bestaan. Gelukkig was ook het Ministerie van VWS (DVVB) diezelfde mening toegedaan. En zo werd het financieel mogelijk om het Steunpunt na 1 december 2002 weer twee jaar zijn belangwekkend werk te blijven laten doen.

In de komende periode zal zeker meer aandacht worden gegeven aan de bekendheid onder scholen. Om dat te bereiken maar ook om te voorkomen dat gastsprekers lange reizen moeten maken is het de bedoeling om ook regionaal te gaan werken. Aldus kan meer binding worden gerealiseerd tussen onderwijs en gastsprekers, en tussen gastsprekers onderling. Waar het Landelijk Steunpunt ook is gevestigd, afstanden blijven bestaan. Om dit in zekere zin te ondervangen is er de gedachte ontstaan om het Steunpunt naast de landelijke vestiging ook regionaal te 'wortelen'. Dit zou kunnen betekenen dat het Landelijk Steunpunt ondersteuning krijgt van drie of vier instellingen waar een 'gastsprekersloket' is gevestigd. Dit 'loket' zou dan tevens kunnen gaan dienen als ontmoetingsplek, als een 'veilige haven' voor de gastsprekers.

Deze ontwikkeling maar zeker ook de noodzakelijke intensieve begeleiding van spreker en school maakt het nodig dat de personele bezetting moet worden uitgebreid. Naast de projectcoördinator zal er dan ook op korte termijn een (educatief) medewerker worden aangesteld.

Project *Een naam en een gezicht*

Steeds meer lijn is er gekomen in het project *Een Naam en een Gezicht*. Achteraf bleek het nodig een veel langere voorbereidingstijd te hebben dan verwacht. Niet alleen om een goed beeld te krijgen van archieven waar zich belangrijke persoonsgegevens bevinden, maar ook om overleg te plegen met andere instellingen met wie (intensieve) samenwerking voor het welslagen van het project van groot belang is. Belangrijke partners waarmee veel overleg heeft plaatsgevonden zijn de gemeente Midden-Drenthe (bevolkingsarchief Westerbork), het NIOD, de Stichting Digitaal Joods Monument, het Informatiebureau van het Rode Kruis en de Shoah Foundation (Spielbergproject) in Amerika.

Een tweede reden voor de lange voorbereidingstijd was gelegen in het feit dat er eerst een goede database moest worden geschreven, hetgeen in het verslagjaar is gerealiseerd.

Op basis van deze eerste fase en het doen uitvoeren van pilots kon een uitgewerkt plan van aanpak waarin planning en benodigde menskracht is opgenomen worden opgesteld. En aldus een begin gemaakt worden met de uitvoering, welke een krachtdadige impuls kon krijgen dankzij een incidentele subsidie van het Ministerie van VWS.

Gestart is met het invoeren van gegevens van de persoonkaarten uit het gemeentearchief Westerbork, met de transportlijsten en de gegevens uit de Westerbork Cartotheek. Een volgende stap zal zijn het verwerken van het eigen archief van het Herinneringscentrum. De eerste stap hiervan is gezet met het digitaliseren van de collectie door een daartoe gespecialiseerd bedrijf. Een enorm karwei dat in fases moet worden uitgevoerd. Met behulp van een gedigitaliseerde microfilm kunnen vervolgens gegevens uit het Westerborkarchief, dat zich bij het NIOD bevindt, worden ingevoerd.

Landse odem was. Zo krijgen meer dan honderdduizend namen weer een gezicht. Het verzamelen van al die gegevens gebeurt niet alleen door het Herinneringscentrum, ook scholieren werken mee in het kader van het educatieve internetproject *WesterborkPortretten*.

westerbork PORTRETTE

WesterborkPortretten

Een andere educatief programma met als uitgangspunt personifiëring van de slachtoffers is de internetsite met *WesterborkPortretten*. Deze site is bedoeld om Nederlandse scholieren gezamenlijk een 'virtueel herinneringsboek' te laten schrijven over de slachtoffers en overlevenden van Westerbork. Leerlingen kunnen zo gaan beseffen dat het bij al die duizenden - en in een groter verband miljoenen - ging om mensen die bij je in de straat konden wonen of bij je op school of in de klas konden zitten.

Scholieren voeren op basis van een naam, geboorte- en overlijdens-datum en een document of foto's een klein (archief)onderzoekje uit naar de levensgeschiedenis van een persoon uit hun eigen regio en schrijven een portret van deze persoon. Dit portret wordt op internet geplaatst en is zo toegankelijk voor alle belangstellenden. Deelnemende scholen reageren enthousiast op dit educatief project: een zo nauwelijks te begrijpen stuk geschiedenis wordt heel dichtbij gebracht. Inmiddels is gebleken dat ook veel nabestaanden graag een bijdrage aan de *WesterborkPortretten* leveren, om zo het lot van hun familie aan anderen bekend te maken. Het enthousiasme waarmee zij aan het verzamelen en schrijven slaan, is hartverwarmend.

Gastspreekers

Zoals gezegd spelen overlevenden een belangrijke rol bij het vertellen van het persoonlijke verhaal over oorlog en vervolging. Een ooggetuige kan op onvervangbare wijze een beeld oproepen van het verleden en daarmee een menselijke dimensie geven aan het onderwijs. In de persoon van een ooggetuige wordt het verleden van de oorlog voor jongeren werkelijk. Aldus wordt de geschiedenis met het heden verbonden en krijgt de actualiteit van vooroordeel en discriminatie een historische achtergrond. Om leerkrachten en gastspreekers met elkaar in contact te brengen en te ondersteunen bestaat er het Landelijk Steunpunt Gastspreekers WO II. Dit Steunpunt wil het bezoek van ooggetuigen van de oorlog aan scholen stimuleren. Het is intermediair tussen onderwijs en gastspreekers, met als doel beide partijen het organisatorische werk uit handen te nemen.

Iedere gastspreeker kan uit eigen ervaring spreken over de periode 1940-1945.

Onder hen zijn overlevenden van concentratie- en vernietigingskampen en verzetsdeelnemers. Maar ook onderduikers of mensen die de oorlog in Nederlands-Indië hebben meegemaakt. Anderen waren kind in de oorlog of militair. Ook zijn er burgergetroffenen en Nederlanders die gedwongen werden tot arbeidsinzet in Duitsland. Daarnaast bevinden zich onder de gastspreekers vertegenwoordigers van de tweede en derde generatie van deze groepen.

Overigens gaan deze gastspreekers niet alleen naar scholen. Elke laatste zondag van de maand is er in het Herinneringscentrum een lezing van een ooggetuige. Ook werken zij mee aan andere jaarprogramma-activiteiten

STICHTING HERINNERINGSCENTRUM KAMP WESTERBORK
HOOGHALEN

Financieel overzicht project "Landelijk steunpunt gastsprekers" (cumulatief)

	<u>2002</u>	<u>2001</u>
	€	€
<u>Uitgaven</u>		
Personeelskosten	174.713	118.685
Vergaderkosten	18.445	8.062
Overheadkosten	62.340	50.744
	<u>255.498</u>	<u>177.491</u>
<u>Ontvangsten</u>		
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	<u>239.823</u>	<u>159.504</u>